

הגאון השקדן רבי זונדל קרויזר זצוק"ל

■ מאת ! שכטר

עולם התורה התעטף אתמול באבל ככד בשעות הצהריים, עם היוודע הבשורה הקשה והמרה על הסתלקוֹתו לגנוזי מרומים של הגאון השקדן העצום רבי זונדל קרויזר זצוק"ל, מרא דכולא תלמודא, שריד לדור דעה, צדיק יסוד עולם, חסיד ועניו מופלג, אשר נודע בצדקתו בענוותנותו ובמתק פיו. פה מפיק מרגליות שחינך ילדי ונערי ישראל והחדיר תורה ויראה בלבבות אלפי תלמידים רבות בשנים ורבים השיב מעוון. איש שדורות ראו עיניו, עובד ד' בסילודין בכל כוחות גופו ונפשו, שיגע ושקד על התורה ועל העבודה בירושלים עיה"ק במשך קרוב לתשעים שנה, מתוך יגיעה רצופה ונוראית עד תמצית חייו. נסתלק אתמול בסערה לישיבה של מעלה בשיבה טובה ובשם טוב, והוא בשנתו הצ'.

רבבות מבני ירושלים, ובראשם ראש הישיבה הגאון הגדול רבי שמואל אויערבאך שליט"א, מרנן ורבנן גדולי ישראל שליט"א, ראשי ישיבות ומרביצי תורה, ליוו אתמול בשעות אחר הצהריים את הגאון השקדן זצוק"ל למנוחת עולמים, במסע הלוויה רווי תוגה, בבכי ונהי על הילקח מכרם בית ישראל דמות מופת של שקדן פלאי שלא היה לו בעולמו אלא תורה ועבודה בלבד.

מתולדותיו:

הגאון השקדן רבי זונדל קרויזר זצוק"ל נולד בשכונת 'בתי ויטנברג' בירושלים ביום כ"ז תשרי תרפ"ד, בתקופה שבין שני מלחמות העולם, לאביו הגאון הצדיק רבי צבי הערש קרויזר זצ"ל, צדיק ועובד ד' בסילודין, ולאמו הצדקנית מרת טויבא פייגא ע"ה.

יסודותיו של המנוח זצ"ל היו בהררי קודש – אביו רבי צבי הערש זצ"ל היה נין ונכד לאבי הישיבות, מרנא רבי חיים מוואלוז'ין זיע"א.

בית הוריו הדגולים היה בית קדוש וטהור מלא בתורה ובאהבתה ומופלג ביראת ד' ובגמילות חסדים. בתקופה ההיא שררו בירושלים חיי דחקות ועוני, אך למרות הכל ההבילו בני ירושלים את העוה"ז והמשיכו לשקוד על התורה במסירות נפש ובחוסר כל. אביו זצ"ל היה מניח למראשותיו את השטריימל של שבת ככרית לראשו, כאשר הוא מחדיר בנפש בנו הצעיר את זילות העולם הזה ואת יקרת התורה הקדושה ומצוותיה.

משחר נעוריו בילדותו ניכרו עליו מידותיו הת־רומיות וכמיהתו לכל דבר שבקדושה. בילדותו התחנך ולמד בתלמוד תורה "עץ חיים" בירושלים, שם התגלה בכישרונותיו הברוכים ובצדקות מופל־גת כבר בגיל צעיר ממש, והגה על תלמודו בשקי־קה רבה בחסידות ובפרישות מיוחדת שנתגלו אצלו, כאשר רבותיו מנבאים לו גדולות ונצורות להיות גדול בישראל.

מאז היותו בגיל תשע, נהג כל לילה לערוך 'תיקון חצות' ולהתפלל מדי בוקר כמנהג ותיקין בבית הכנסת בשכונת בתי ברוידא, בו קבע את לימודו ואת תפילותיו כל ימי חייו.

בשנות בחורתו המשיך לשקוד על תלמודו בישי־בת "עץ חיים", שם גדל והמשיך להתעלות בשקידת ויגיעת התורה עד כלות הכוחות, כאשר הוא קונה את שמו כשקדן עצום בין בני הישיבה.

באותן שנים זכה להתקרב ולקבל תורה מרבותיו המובהקים זצ"ל בישיבת עץ חיים, ובראשם הגאון רבי אברהם חיים הקלמן זצ"ל שאף הם מצידם העריכוהו ביותר והפליגו בשבחים על גדולתו של העלם הצעיר, שזכה להעפיל לדרגות נשגבות בלי־מוד התורה ועבודת ד'.

בהגיעו לפרקו נשא לאשה את הרבנית הצדקנית מרת אלטה מלכה ע"ה, בתו של הגאון רבי אהרן יעקב פרוש זצ"ל שהיה אח אמו של פוסק הדור מרן הגרש"ז אויערבאך זצוק"ל. הגאון המופלא בעל משמר הלוי זצוק"ל סיפר פעם שדודו הגה"צ בעל 'תורת זאב' זצוק"ל הראה לו פעם את רבי אהרן יעקב זצ"ל ואמר לו: 'אתה רואה, הוא המזכיר של עץ חיים, והוא יודע את כל הש"ס'...

מתמיד ללא שיוז

לאחר נישואיו זרק את כל ענייני העולם הזה מעל כתפיו, ובתוספת שקידה על שקידתו שקע בעולמה של תורה ויראה בכל שעות היממה. בהתמדה מופ־לגת קנה לעצמו ידע עצום בכל מכמני תורה. רבים שיחרו לפתחו, וגדולי ירושלים ראו בו צדיק נשגב בדורנו.

את ביתו קבע בשכונת 'כנסת' הסמוכה לימחנה

גם לאחר שעזב את עבודת ההוראה, המשיך לשמש בתלמוד תורה קמניץ כבוחן, והיה מעמיד את התלמידים בכור המבחן. תלמידים רבים העידו כי גם במבחנים אלו קיבלו הרבה תורה מפיו, ועלו והתע־לו בדרך הישר על פי שאלותיו המחכימות בהבנת הסוגיות.

לאחר מכן עבר למסור שיעורים בעומק העיון בישיבה לצעירים "מאה שערים", וזכה להעמיד תל־מידים לעדרים מופלגים בתורה וביראה. בפה מפיק מרגליות היה לומד את הסוגיות בהיקף אדיר, כשתל־מידיו זוכים לראות מול עיניהם דוגמה לאדם השלם, תלמיד חכם מופלג הבקי בכל חדרי תורה.

בשנת תשל"ח נסע ללוגאנו שבשווייץ לייסד את הישיבה, על פי בקשת כ"ק האדמו"ר מביאלה שליט"א, ושהה שם במשך שנה אחת. שם גם כתב את ספרו 'אור החמה' על רש"י על התורה, ובהקדמת הספר הודה לאנשי ק"ק לוגאנו שבזכותם יצא ספר זה לאור, מהדברים שנתלבנו בחבורה עמם.

שנים רבות שימש בקודש בהרבצת תורה בישי־בת "כוכב מיעקב – טשעבין" בירושלים. בני הישיבה ראו בו דוגמה ומופת לשלמות בתורה, כשהתמדתו הפלאית מחייבת ומדרבנת את התלמידים לשקוע

בתורה ולהגות בה יומם ולילה. זכה להעמיד תל־מידים רבים בתורה, כשהוא מורה להם דרך בהבנת עומקא דשמעתתא בבהירות ובמתיקות. כמו"כ מסר שיעור קבוע משך שנים רבות בבית הכנסת מזכרת בתיה. במשך עשרים דקות היה מוסר שיעור ברף היומי, מתוך שליטה מופלגת בכל מכמני הש"ס. שומעי השיעור סיפרו כי כדי להבין את השיעור, היה צריך להתכונן במשך שעות רבות כדי לקלוט את מה שהיה מבליע באמירת השיעור.

צדקותו ותפילתו

נודע בצדקותו ובחסידותו המופלגת. שמו חרג הרבה מעבר לתחומי שכונת "כנסת" הירושלמית בה התגורר, והמונים היו מגיעים לחזות בדמותו הפ־לאית ובעבודתו הקדושה. תפילותיו היו לשם דבר, כאשר דבר יום ביומו היה עובד את קונו באימה ובי־ראה, במתינות ובאהבה עצומה.

במשך השנים עם זקנותו ופרסומו הרב כאחד מצדיקי קמאי, הוסיף עבודה על עבודתו. גם בחר־דשים האחרונים המשיך בהתמדתו בסדריו ובעבר דת הקודש שלו ביגיעה עצומה עד כלות הכוחות ללא רפיון כלל, גם כאשר נחלש ונצרך לקבל עזרה צמודה.

כאשר היו מגיעים אליו לקבל ברכה לישועה או לרפואה, סירב לברך וטענתו בפיו: "הרי אלו הבאים לקבל ממני ברכה אינם חפצים בברכת הדיוט, הם רוצים ממני ברכה כי חושבים הם שאני מסוגל להעניק ברכה, ואם אענה להם – איך אעמוד ביום הדין ? !" למרות זאת היה אומר: 'אני מקבל על עצמי ללמוד מסכת בש"ס לרפואה', ורבים היו נושעים בזכותו. רבי זונדל מצידו ביקש מהפונים כי יתחזקו גם בדברים הצריכים חיזוק. בשנים האחרונות ביקש מבנו רבי חיים שליט"א שיקבל על עצמו וילמד בשביל אותם הזקוקים לישועה.

ספרי "אור החמה"

כבר לפני שנים רבות החל להוציא לאור עולם את ספריו "אור החמה". לפני כעשרים שנה, ביום הולדתו השבעים, הוציא לאור את סידור התפילה אור החמה, הכולל את ביאוריו ואת פירושו על סדר התפילה, והתקבל בחיבה יתרה בכל תפוצות ישראל. בשנים האחרונות הוקם על ידי קבוצת אברכים מתלמידיו ועד להוצאת ספריו. במסגרתו יצאו לאור ספרי אור החמה במהדורות מסודרות ומתוקנות. חי־בוריו יצאו לאור בכל מקצועות התורה, כמעט על כל מסכתות הש"ס, על התורה, על רש"י על התורה, על < המשך בעמ' 20

לקה אור החמה

ביום אתמול בא השמש בצהרים וחשכו המאורות. אותה חמה אשר נתלתה בירושלים של מעלה לפני כצ' שנה והאירה והזריחה מקיטונו הצר של רבנו. סדר יומו החל בחצות ליל, כפי אשר אמו הצ־דקנית ע"ה שחה שמעולם לא ראתה את שני בניה זצ"ל ישנים בעת ובעונה אחת; כי כאשר בנה הג"ר דב זצ"ל הלך לנום אחר חצות – כבר בנה הג"ר ר' זונדל עורר את השחר מאשמורה השנייה והתחיל את סדר היום שלמחרת.

אמר ר' לוי; יש הנאה לבריות שמסגלין מצות ומעשים טובים – והקב"ה מאיר פניהם כגלגל חמה, שנאמר ואוהביו כצאת השמש בגבורתו. (פס"ז קהלת פ"א).

אותה החמה שהבליחה על פני מרחבי הש"ס כולו והכריזה על זיו פניו המלאכיות מסוף העולם ועד סופו, על קדושתו ועל תורתו ועל כוח תפילתו, החמה שכל חלקי התורה הוארו בה – הגלוי והנסתר, החמה שהאירה את ספר התפילה ואת ספר תהלים ונתנה בהם גוונים חדשים – חשכה ואינה עוד, וירוש־לים של מעלה – יחד עם כל אלפי תלמידיו ועולם התורה, אבלה ודווייה על אור החמה ששקעה בצהרים. ובו ביום, תענית ה' דבה"ב, פצחו כל ישראל בקול בוכים;

אַנְשֵׁי אֲמֶנֶה אֶבְדוּ. בָּאִים בְּכֹחַ מַעֲשֵׂיהֶם. גְּבוּרִים לַעֲמוּד בַּפֶּרֶץ. דּוֹחִים אֶת הַגְּזֵרוֹת. הָיוּ לָנוּ לְחוּמָה. וּלְמַחֲסֵה בְיוֹם זַעַם; זּוֹעֲכִים אֶף בְּלַחֲשֵׁם. חֲמָה עוֹצְרִים בְּשׁוֹעָם. טָרָם קָרְאוּךְ עֲנִיתָם. יוֹדְעִים לַעֲתֹר וּלְרַצֵּךְ. כָּאֵב רַחֲמֶת לְמַעַנָם. לֹא הִשְׁיִיבוֹת פְּנֵיהֶם רִיקָם: מֶרֶב עֲוֹנֵינוּ אֶבְדָּנוּם. נֶאֱסַפּוּ מִנוּ בַּחֲטָאֵינוּ. סָעוּ הֵמָּה לַמַּ־נּוּחוֹת. עֲזָבוּ אוֹתָנוּ לְאַנְחוֹת. פֶּסֶו גּוֹדְרֵי פֶרֶץ. צָמְתוּ מְשִׁיבֵי חֲמָה: קָמִי בַּפֶּרֶץ אֵין. רְאוּם לְרִצּוֹתֶךָ בַּעֲתֹר. שְׁטַטְנוּ בְּאַרְבַּע פְּנוֹת – תְּרוּפָה לֹא מְצָאנוּ. שָׁבְנוּ אֵלֶיךָ בְּבִשֶׁת פָּנִים לְשִׁחְרָךְ קֵל בַּעַת צְרוּתֵינוּ:

מִי יִנַּחֲמֵנוּ?

אחד מתלמידיו

הגאון השקדן רבי זונדל קרויזר צוק"ל

“כל בית ישראל יבכו את השריפה אשר שרף ד’”. לן יאות למבכי, ר' זונדל היה ממש קדוש מרחם. הוא גדל בבית הצדיק הגדול השותק ר' הערשל קרויזר זצ"ל, בקדושה ובטהרה ממש קדשוהו שמים. אני זוכר, אבדל לחיים, כשהיינו ילדים בשכונת שערי חסד ובעודו בחור צעיר, היה מתפלל ותיקין בביהכנ"ס הגר"א, ואח"כ היה אוכל במהירות וכל היום אח"כ היה יושב ולומד בביהכנ"ס בכזו התמדה, בכזו אהבה ויראה, בכזו שמחה, בכזו קדושה וטהרה. מפעם לפעם היה מעיר כחן וכנועם לבחורים שדיברו דברים בטלים. אשרי זקנותו שלא ביישה את ילדותו – אפשר לומר עליו הרבה, אבל אצלו גם היה אשרי לידתו שלא ביישה את זקנותו.

הוא היה ממש שריד לשרידים של דור דעה. קשה להספיד, קשה לצאת ידי חובה, לא להיות מתעצל בהספדו של חכם.

אנו צריכים להתעורר. 'מפני הרעה נאסף הצדיק', 'הצדיק אבד ואין איש שם על לב', זמנים קשים באים עלינו, גזרות קשות גוזרים על כלל ישראל, ממש באים עלינו לכלותנו. מבקשים לעקור את הכל ח"ו, ואנו צריכים ישועות גדולות. ומי לנו גדול מה- צדיק האמיתי הזה שתורתו אמת ותפילתו אמת וכל מציאותו אמת – שיעמוד לפני הקב"ה ויתפלל לה- צילנו מהגזרות, שיתחנן על האידשקייט, על התורה, על עולם היהדות. והקב"ה ירחם עלינו שנינצל מהג- זרות ונוכה לגאולה השלמה ולתחיית המתים בב"א".

הגאון רבי גמליאל הכהן רבינוביץ שליט"א מראשי ישיבת שער השמים, בירך בשם ומלכות "דיין האמת". "מי היה מאמין שנלך לקראת משיח צדקנו בלי הרבי הגדול, שהיה מצויין בג' עמודי העולם – תורה, עבודה וגמילות חסדים". הוא האריך בתיאור עובדות מופלאות על יקרת הזמן של הנפטר צוק"ל, שהיה סוגר בחולצתו כפתור מלמעלה וכ- פתור למטה, ואת כל השאר היה סוגר בדרך. היה מיוחד ביכולתו ללמוד עם כל אחד לפי דרגתו. היה מופלג בענוותנותו, לא אכל בשר כי כתוב בגמרא שלעם הארץ אסור לאכול בשר, וכששאלתי והרי הוציא את ספריו הנודעים, השיב "אלו בושות יהיו לי, אם החזו"א יראה את זה..."

גאב"ד ירושלים הגאון הגדול רבי יצחק טוביה וייס שליט"א, עמד בהספדו על ניתוק הקשר עם הדורות הקודמים שבהסתלקותו של גאון וצדיק שכזה משרידי יקירי קרתא. ג' כיתות מלאכים מל- ווים את האדם בפטירתו, אחת ממונה על המח- שבה, אחת על הדיבור ואחת על המעשה. הגאון זצ"ל היה מושלם בג' דברים הללו, והם כעת באים ללוותו.

הגאון רבי מאיר גריינימן שליט"א מנה בהספ- דו את כל הגמרות בהם כתוב "איזהו עולם הבא", וכל המעלות הללו התקיימו בהנפטר הגדול זצ"ל, שהיה חד בדרא בכל הדברים האלו. הוא סיפר כי פעם אחת נגנבו מביתו כספי הפיקדונות של הגמ"ח, ושלח לשאול האם צריך להחזיר. ענו לו שאין צורך, אך הוא החזיר הכל מכספו האישי, לצאת ידי חובת שמים.

הבן הגאון רבי חיים שליט"א, מרבני ישיבת טש- עבין, נשנק בבכי כשזעק "מופת היית לרבים", האבא היה מופת הדור ממש.

בשם המשפחה נפרד ממנו בבקשת מחילה בנו הרה"ג רבי יוסף שליט"א, ר"מ בישיבת "חומת ירושלים" בבית שמש, שכביתו התגורר בשנים האחרונות.

לאחר אמירת הקדיש המשיך מסע ההלוויה לעבר הר המנוחות, שם נטמן סמוך לשקיעת החמה. הותיר אחריו את בניו הרבנים הגאונים: רבי מאיר שליט"א, רבי חיים שליט"א, רבי יוסף שליט"א, רבי שלמה שליט"א, רבי שבת שליט"א, רבי שמחה שליט"א, ובנו רבי אהרן זצ"ל מבית שמש, שנפטר על פניו בה' בשבט תשע"א, ומאות נכדים ונינים ההולכים בדרך התורה המסורה, וצועדים לאור מור- שתו הסלולה, זרע ברך ד'.

תהא נשמתו צרורה בצרור החיים.

"היום נהייית בן שבעים, ומאחר שלא ידע האדם את עיתו, אני מצווה אותכם צוואה". הוא ציווה להם צוואה כללית, ואח"כ צוואה פרטית לכל אחד ואחד מהם.

לפני כעשור נפטרה רעייתו ע"ה, אך הוא המשיך בהתמדתו ושקידתו והתגבר על צערו. בשנים האח- רונות אירע מקרה מצער בביתו, וגנב שחדר במרמה הביתה נטל את כל כספי הגמ"ח ונמלט. הגר"ז זצ"ל החליט לעבור לבית בנו הרה"ג רבי יוסף שליט"א ברחוב רש"י בשכונת מקור ברוך, ושם התגורר בשנים האחרונות.

בתקופה שכבדה עליו ראייתו, היה משנן גמרות מילה במילה בעל פה בחשק עצום. כשהנכדים היו מגיעים היה שואלם "מה הקושיה האחרונה שלך?" ככל סוגיה בה היו מדברים עמו היה נראה כאילו עסק בה ממש כעת.

בימים האחרונים הידרדר מצבו הבריאותי של אותו גאון וצדיק, והוא אושפז בבית החולים, שם נאבק על חייו. בעולם התורה העתירו לרפואתו של הגאון רבי זונדל בן טויבא פייגא, אך נגזרה הגזרה, והוא השיב את נשמתו ליוצרה, כשסביב מיטתו עשרות מבני משפחתו הזועקים בבכי את פסוקי ייחוד ד'. יום פטירתו, ח' באייר, הוא יום היארציית של חותנתו הגאון רבי אהרן יעקב פרוש זצ"ל.

הלוויותיו ההמונית יצאה בשעות אחה"צ מבית בנו ברחוב רש"י בירושלים, בהשתתפות רכבות מבני ירושלים, אברכים ובני ישיבות ובראשם ראש הישיבה הגאון הגדול רבי שמואל אויערבאך שליט"א, שיצא מגדרו וטרח להשתתף בהלוויה עד להר המנוחות, מרגן ורבנן גדולי ישראל שליט"א, ראשי ישיבות ומרביצי תורה.

פתח את שורת ההספדים ראש הישיבה, הגאון הגדול רבי שמואל אויערבך שליט"א, בקול בוכים. "אוי נא לנו כי חטאנו, אוי נא אמרה ירושלים כי איבדה כלי חמדתה. לא רק חמדת ירושלים אלא חמדת כל ישראל ניטלה. איזו חמדה איבדנו פה, חמדה שעזבה כל חמדות שבעולם, שרצתה בעוה"ז רק תורה תורה ע"מ לעשות, עם כל המידות שמנו חכמים, עם ענווה מיוחדת בלי שמץ גאווה. אוילי אפי' היה חסר מהשמינית שבשמינית. ואיזו גמילות חסדים עם כל אחד ואחד, בגופו ובממונו, ברוחניות ובגשמיות, עם אנשים קרובים ורחוקים, ממש אוהב ישראל. ובתפילה – כמה שהשקיע בתפילה, איזו דבקות בהקב"ה ממש מלפנות בוקר, בסדרים שהיו לו לפני התפילה, ממש שלמות בתורה בעבודה וב- גמילות חסדים.

בתורה ניהל בביתו בשנים האחרונות גמ"ח כספים גדול, וגמל חסדים עצומים בגופו ובממונו. הוא הסביר שהוא מחזיק את הגמ"ח כדי לחסוך לאבר- כים את זמן העמידה בבנק. ככל ענייני הגמ"ח שכללו פריטת צ'קים, ערכים וכו', טיפל בעצמו, מבלי להשתמש בשליחים או עוזרים. לפני עשרות שנים אירע פיגוע דמים נורא בשוק מחנה יהודה. מיד בהיודע דבר הפיגוע החיש הגאון המנוח זצ"ל את פעמיו לביה"ח הדסה, שם היה אז מאושפז גיסו הרה"ג רבי שלמה זלמן פרוש זצ"ל אחרי התקף לב חמור. הוא חשש שמא ישמע על דבר הפיגוע ויזיק הדבר לליבו, ולכן מיהר אליו לספר לו מה אירע ושהכל בסדר. הגר"ז זצ"ל סירב כל ימיו להצטלם. פעם אחת חרג מהרגלו, כאשר הגיע אליו אדם מאחת הקהילות מחו"ל וביקשו שחפץ להראות לילדיו דמות של יהודי אמיתי מירושלים של פעם. או אז ניאות להצ- טלם כדי שהתמונה תהווה עבורם חיזוק.

³ <המשך מעמ' 3

תהילים, על שולחן ערוך אורח חיים, חושן משפט ויורה דעה, על המשנה ברורה ועל עניינים רבים בש"ס, בהלכה ובאגדה.

עם הקמת ועד התלמידים להוצאת ספריו, כתבו ראש הישיבה הגאון הגדול רבי שמואל אויער- באך שליט"א, הגאון הגדול רבי אלי' דב וכתפויגל שליט"א, ולהבחל"ח הגאון הגדול רבי נתן צבי פינקל צוק"ל, מכתב ברכה מיוחד להוצאת הספ- רים במהדורתם החדשה. "הננו להחזיק ידי האבר- כים היקרים היגעים בתורה שליט"א אשר בסייעתא דשמיא, ובמאמצים מרובים, לקחו על עצמם משימה קדושה וחשובה, והשקיעו מהונם ומרצם, לההדיר במהדורה חדשה מתוקנת ומפוארת של ספרי "אור החמה" מאת הגאון הגדול מיחידי הדור חסידא ופרי- שא, ה"ה מורנו הרב זונדל קרויזר (שליט"א) [זצ"ל] מעיה"ק ירושלים תובכ"א, על רוב מסכתות הש"ס, ושו"ע או"ח ויו"ד, חידושים עמוקים וביאורים נפ- לאים, אשר ללא ספק יש בהם להאיר עיני הלומדים והיגעים בתורה, בכל סוגיא ועניין.

והספרים האלו כשמם כן הם "אור החמה" מאירי עיניים ומשמחי לב, ביאורים וחיידושים קצרים, קר- לעים אל המטרה. "מה נכבד היום הזה" בואו ונח- זיק טובה להני תלמידי הגאון שליט"א שמזכים את הרבים בכושם הנפלא הזה".

עם גדולי ישראל

כל גדולי ירושלים בעשרות השנים האחרונות עמדו עמו בקשר של תורה, ורבים ראו עצמם כת- למידי המובהקים, והתבטלו בפניו בכל אישיותם. רבנו מרן עט"ר הגרי"ש אלישיב זיע"א עמו עמד בקשרי חיתון בנישואי נכדיהם שיחי', החזיק עמו בקשר מיוחד של הערכה וראה בו דמות נעלית. בני משפחתו של מרן זיע"א מספרים כי באחת השמחות בה השתתפו כל גדולי ירושלים, התעוררה שאלה את מי לכבד בכיבוד החשוב, ומרן זיע"א הורה על אתר לכבד את הגר"ז זצ"ל ולהקדימו לפני כל הגדולים שנכחו שם.

בחודש חשוון האחרון לחיי מרן צוק"ל, לאחר שעבר את הניתוח בעיניו וכבדה ראייתו, הגיע אליו הגר"ז צוק"ל שאף הוא עבר בעבר טיפול דומה, ותיאר בפניו בפורטרוט את הליך הריפוי ואת תופ- עות הלוואי שישנן לאחר ניתוח זה. מרן זיע"א שהיה מודאג מאוד מאובדן כושר הראייה שהפריע לו מאד בשקידתו בתורה, התרשם מאוד מהתיאור המרגיע של הגר"ז זצ"ל, ונתיישבו הדברים על ליבו.

עמד בקשר אמיץ של ידידות מופלגת עם ראש הישיבה הגאון הגדול רבי שמואל אויערבאך שליט"א, וכמים הפנים לפנים, נודעה הערכתו הכ- בירה של ראש הישיבה שליט"א להגר"ז זצ"ל. היה מגיע רבות בתדירות גבוהה לבית ראש הישיבה שליט"א. לפני כעשרים שנה היה מגיע בקביעות לשוחח עם ראש הישיבה שליט"א בהיכל הישיבה בעיצומו של סדר א'. ראש הישיבה שליט"א היה קם לכבודו בכל פעם, והם היו משוחחים ביניהם מספר דקות, והגר"ז זצ"ל היה סב על עקבותיו.

פעמים רבות אף התבטא עליו ראש הישיבה שליט"א כי הוא ממש מיחידי הדור בגדלותו בתורה ובצדקותו הנוראה.

מדי חול המועד במשך שנים רבות, היה מקפיד לבקר בבית ראש הישיבה שליט"א ביקור חג, לאות ידידות והערכה עצומה. היה מתבטא עליו כי הוא מהצדיקים האמיתיים של הדור. לתלמידי ישיבת מעלות התורה שהיו נכנסים אליו כל השנים להתייעץ עמו, היה משיב: "יש לכם גדול הדור בישיבה, ואני לא מסכים לענות לכם". לאחד השואלים השיב: "בשביל לענות על שאלה זו צריך רוח הקודש, אבל אינך צריך לנדוד למקומות מרוחקים, יש כאן בשערי חסד".

בין אדם לחבדו

כל חייו התנהג בצניעות ובפשטות. מלבד גדלותו